

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Lisanne Tamm

LAPSEVANEMATE JA ÕPETAJATE ROLL LASTE MÄNGUDES LAPSEVANEMATE
JA ÕPETAJATE HINNANGUL PÕLVA MAAKONNA LASTEAEDADE NÄITEL
bakalaureusetöö

Juhendaja: Airi Niilo

Läbiv pealkiri: Lapsevanemate ja õpetajate roll lapse mängus

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Airi Niilo

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Airi Niilo

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Resüme

Lapsevanemate ja õpetajate roll laste mängudes lapsevanemate ja õpetajate hinnangul Põlva maakonna lasteaedade näitel

Täiskasvanu osalus lapse mängus toetab lapse sotsiaalset, kognitiivset, füüsilist ning emotsionaalset arengut. Antud bakalaureusetöö eesmärgiks on saada teada lapsevanemate ja õpetajate hinnanguid oma rollile laste mängus Põlva maakonna lasteaedade näitel. Töö teoreetilises osas antakse ülevaade mängu olemusest, selle erinevatest definitsioonidest ning õpetaja ja lapsevanema rollist lapse mängus. Käesolevas töös kasutati kvantitatiivset uurimisviisi ning andmeid koguti ankeetküsitluste kaudu. Uuritavateks olid Põlva maakonna lasteaedade õpetajad ning lapsevanemad. Tulemustest selgus, et õpetajad peavad üheks oluliseks lapse mängus osalemise eesmärgiks lastele reeglite selgitamist ning lapsevanemad lapsega koos mängimist. Tulemuste põhjal võib öelda, et kõige sagedasemaks põhjuseks, miks õpetaja osaleb lapse mängus, on suhtlus lapsega sõnavara arendamiseks ning sotsiaalsete oskuste arendamine. Lapsevanemate hulgas on aga kõige sagedasemaks lapse mängus osalemise põhjuseks üheskoos aja veetmine.

Märksõnad: mäng, laps, täiskasvanu, õpetaja, lapsevanem, roll

Abstract

Parents' and Teachers' Assessment of Their Role in Children's Play on the Example of Põlva County Kindergartens

Parents' participation in child's play supports child's social, cognitive, physical and emotional development. Current BA thesis tested the above statement using the Põlva County kindergartens as a case study. Theoretical part of the thesis outlines various definitions and the essence of child's play, as well as causal explanations of this phenomenon. The existing theoretical views on the roles of parents and teachers in child's play are also discussed. Subsequently, parents' and teacher's perception of their role in child's play is investigated through quantitative research methods, i.e. through survey. The research sample included Põlva County's kindergartens. The results of the study indicate that for teachers, one of the key aims to participate in child's play is to explain and teach the latter various rules, while parents value already the mere opportunity to play together. In other words, teachers take the opportunity to enhance child's vocabulary and social skills through play.

Keywords: play, child, adult, teacher, parent, role.

Sisukord

Resümees	2
Abstract	2
Sissejuhatus	4
Mängu erinevad definitsioonid	4
<i>Miks lapsed mängivad?</i>	6
Täiskasvanu roll lapse mängu juhendamisel	6
<i>Lapsevanema roll lapse mängus</i>	8
<i>Õpetaja roll laste mängus</i>	9
Uurimuse eesmärk, hüpoteesid ja uurimusküsimused	10
Metoodika	11
<i>Valim</i>	11
<i>Mõõtevahendid</i>	12
<i>Protseduur</i>	13
Tulemused	14
Arutelu	20
Tänuõnad	23
Autorsuse kinnitus	24
Kasutatud kirjandus	25
Lisa 1. Ankeetküsimustik õpetajatele	27
Lisa 2. Ankeetküsimustik lapsevanematele	31

Sissejuhatus

Koolieelse lasteasutuse töö alusdokumendiks, mille põhjal õppe- ja kasvatustöö toimub, on Koolieelse lasteasutuse riiklik õpekava (edaspidi RÕK) (2011). Kehtiva õpikäsituse järgi on laps õppeprotsessis aktiivne tegutseja ning õpib mängu, matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, harjutamise jms kaudu. RÕK määrab kindlaks 6-7aastase lapse eeldatavad üldoskused, milleks on ka mänguoskus. RÕKi (2011) § 12 järgi on „mäng eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus“ (para 12).

Laste mängus on oluline täiskasvanu osalus, kuna täiskasvanu poolt juhitud mäng aitab lastel koondada ja harjutada seda, mida neile on õpetatud (Synodi, 2010). Nende osalemine ühises mängus tõstab lapse potentsiaali algatada mängulist suhtlust ja mängu (Pramling Samuelsson & Johansson, 2009) ning arendab lapse loogilist mõtlemist ja kirjaoskust (Synodi, 2010). Oskuslik täiskasvanu osalemine aitab lastel koguda ideid ja jõuda uute ideedeni, olla loominguline ja sobitada erinevaid teemasid ühte loovasse tegevusse (Synodi, 2010; Hakkarainen, Brédikyté, Jakkula, & Munter, 2013). Täiskasvanuga mängitav mäng on kestvam ning kaugele arenenum kui lapse üksinda mäng (Jung, 2013; Ugaste & Välk, 2009).

Tegemist on teemaga, mille kohta on tehtud sarnaseid uurimusi välismaal (Jung, 2013; Pramling Samuelsson & Johansson, 2009; Singer, Naderend, Penninx, Tajik, & Boom, 2014), kuid Eestis sellist uurimust, kus on uuritud nii õpetaja kui vanema rolli lapse mängus täiskasvanute endi hinnangul, töö autorile teadaolevalt tehtud ei ole. Sellest tulenevalt on käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks saada teada lapsevanemate ja õpetajate hinnanguid oma rollile laste mängus Põlva maakonna lasteaedade näitel.

Mängu erinevad definitsioonid

Kuna mäng ilmneb väga erineval kujul, siis on seda keeruline lahti seletada hõlmates kogu mängu sisu. Mängu tundub võimatu defineerida kui selgepiirilist käitumist (Wallerstedt & Pramling, 2012). Teadlastel on mitmeid erinevaid arvamusi, mõisteid ja kirjeldusi ning nad on sõnastanud mängu erinevalt, sest defineerimise aluseks on erinevad aspektid. Näiteks on varasemates uurimustes leitud, et mäng on vabatahtlik tegevus, milles lapsed mängivad, kuna nad naudivad seda ning selles väljendub nende vabadus (Huizinga, 1938, viidatud Singer, 2013 j) ning kui see oleks sunniviisiline, siis see ei oleks enam mäng, vaid mängu matkimine

(Huizinga, 2004). Mängu on defineeritud ka kui: „mäng on vabatahtlik toiming või tegevus, mida sooritatakse teatud kindlaksmääratud aja- ja ruumipiirides, vabatahtlikult omaks võetud, kuid tingimata siduvate reeglite järgi; tema eesmärk on temas eneses ja teda saadab põnevus- ning rõõmutunne ja teadmine tema „tavalise eluga“ võrreldes“ (Huizinga, 2004, lk 38).

Mäng on kui tegutsemine enda huvides (Niilo & Kikas, 2008; Smith, 2010; Smith & Pellegrini, 2013; Ugaste & Välk, 2009), kus lapsed mängivad lõbu pärast ning väliseesmärgid puuduvad (Smith, 2010). Mäng on vabalt valitud tegevus, mis on sisemiselt motiveeritud ja iseeneslikult suunatud (Goldstein, 2012) ning tegevus on olulisem kui lõpptulemus või eesmärk (Niilo & Kikas, 2008; Smith & Pellegrini, 2013). Samas toovad teised autorid välja, et mäng ei pruugi olla alati vabatahtlik, meelelahutus, ajaviitmine või lõbus tegevus (Sobo, 2014; Ugaste, 2005), vaid selle kaudu areneb laps sotsiaalselt, emotsionaalselt, kognitiivselt ja füüsiliselt (Sobo, 2014) ning see on oluline tegevus lapse arengu seisukohast (Ugaste, 2005).

Mängul on ennastarendav funktsioon, mis on suunatud enesehinnangu tõstmisele (Erikson, 1963, viidatud Canning, 2007 j). Mäng loob keskkonna, kus laps saab tunda õppida oma arusaama endast ja seega alateadlikult toetada oma emotsionaalset arengut. Toetudes varasematele uurimustele on leitud, et mäng on üks esimesi kultuurseid tegevusi lapse elus ning defineeritud mängu kui spetsiifilist inimtegevuse liiki (Hakkarainen et al., 2013).

Kuna ühtset definitsiooni ei ole leitud, siis on enamasti teaduskirjanduses mängu defineeritud läbi seda iseloomustavate tunnuste või kategooriate alusel (McInnes, Howard, Crowley, & Miles, 2013). Mängu karakteristikute osas ei ole samuti leitud üksmeelt. Näiteks on toodud välja järgmised mängu iseloomustavad kriteeriumid: „a) mängijad on sisemiselt mängima motiveeritud; b) mängul on mängijatele positiivne mõju; c) mäng on kujutluslik; d) mäng on paindlik“ (Krasnor ja Pepler, 1980, viidatud Niilo & Kikas, 2008 j, lk 120). Ka teised autorid on leidnud mängule samad kriteeriumid, kuid sõnastanud neid lühemalt: paindlikkus, positiivne tunne, ebategelikkus ja sisemine motivatsioon (Smith, Cowie, & Blades, 2008). Smith ja Vollstedt (1985) aga on leidnud, et parimateks kriteeriumiteks oleks kujutluslik, positiivne mõju ja paindlikkus (viidatud Niilo & Kikas, 2008 j). Seega erinevalt eelnevatest teoreetikutest ei too nemad välja seismist motiveeritust.

Antud töös mõistetakse mängu koolieelses eas laste seas loomuliku tegevusena, mis kuulub lapse igapäevaellu kindla osana ning lapsed tegutsevad vabalt, kasutades loomulikke mõtlemist (Pramling Samuelsson & Johansson, 2006).

Miks lapsed mängivad?

Mängides laps tegutseb ja suhtleb, omandab sotsiaalseid oskusi ja õpib tundma teda ümbritsevat maailma. Juba varases lapsepõlves on mäng ja mängulisus laste jaoks oluline (Huizinga, 1938, viidatud Singer, 2013 j). Erinevad uurijad on välja toonud kriteeriumid, mis on olulised mängu tekkimiseks. Näiteks peaks mäng olema turvaline, vaba, lustlik ning muretu (Pramling Samuelsson & Johansson, 2006). Lapsed rakendavad mängus iseenda identiteeti ning saavutavad mängides teatud sotsiaalse kompetentsuse. Mängu kaudu proovivad lapsed leida vastust sellele, kes ja missugused nad on (Ugaste, 2005).

Seda, miks lapsed tahavad mängida, polegi kindlalt välja toodud ning seda on põhjendatud erinevalt. Kõige enam arvatakse, et lapsed mängivad, sest mäng on neile meelelahutuseks ning vaba aja veetmise viisiks – nad mängivad lõbu ja rõõmu pärast ning just mängus peitubki nende vabadus (Goldstein, 2012; Huizinga, 2004; Ugaste, 2005). On leitud ka, et mängitakse, sest mängu kaudu saavad lapsed läbi mängida ebakindlaid olukordi ning hirne, millega neil on hiljem reaalsuses kergem toime tulla. Samuti on välja toodud, et lapsed mängivad, sest tahavad näida ja käituda nagu täiskasvanud (Ugaste, 2005). Nad väljendavad mängus täiskasvanu igapäevategevusi ning mängivad läbi olukordi, mida nad kõrvalt näevad või kus nad sooviksid ise tegutseda. Mängus saavad lapsed käituda just nii nagu nad ise tahavad.

Täiskasvanu roll lapse mängu juhendamisel

Täiskasvanutel ja nende tegevusel on tähtis roll lapse elus, arengus ja lapse mängus (Niilo & Kikas, 2008; Saar, 1997; Ugaste, 2005). Täiskasvanud, kes laste mängudes saavad osaleda, jagunevad suures osas kaheks: õpetajad ja lapsevanemad. Lapse arengut silmas pidades vajab laps oma tegevuste suunajat ja mängu juhendajat (Niilo & Kikas, 2008). Mängu juhendamine on keeruline ja terviklik ning see ei ole vaid lapsega koos mängimine või mängu jälgimine. Mäng ei arene spontaanselt, vaid vajab spetsiaalset täiskasvanu juhendamist (Saar, 1997).

Mängu saab juhendada nii kaudselt (täiskasvanu ise mängus ei osale, kuid annab mängumaterjali ning uusi teadmisi) kui otseselt (täiskasvanu on osa mängust, juhendades mängu, laiendades mänguasjade valikut ning muutes mängu järjest keerulisemaks) (Saar, 1997). Täiskasvanu poolt mängu juhendamisel on välja toodud kolm etappi: 1) täiskasvanu tekitab lastes huvi ja motiivi mängimiseks ning osalemiseks koos teistega mängus; 2) mängu reegleid jälgides õpivad lapsed mängides ning täiskasvanu on lastele mängupartneriks; 3) lapsed näitavad rohkem iseseisvust ja loovust ning hakkavad ise mängu muutma

(Bondarenko, 1986, viidatud Ugaste, 2005 j). Juhendamise juures on tähtis see, et olukorra peremeheks mängus jääks ikkagi laps. Kui täiskasvanu juhendab mängu, on oluline, et säiliks lapse omaalgatus ja iseseisvus ning täiskasvanu oleks pigem mängukaaslase rollis (Saar, 1997; Ugaste, 2005). Osaledes lapse mängus taktitundeliselt ja läbimõeldult ning tundes mängusituatsiooni, peaks täiskasvanu jälgima, et lapse omaalgatuslikust mängust ei saaks ainult täiskasvanu poolt juhendatud tegevus. Alles sellisel juhul, kui laps ise ei oska enam edasi mängida, peaks täiskasvanu võtma mängu eestvedamise enda peale (Ugaste, 2005).

Paljud mängimise viisid ja mängud tekivadki algselt just koos täiskasvanuga. See on tingitud ka sellest, et laps on alguses kõige rohkem koos oma vanematega, kes alustavad juba varakult lapsega aktiivset suhtlust. Just täiskasvanud loovadki lapsele esimesed mängimise võimalused ning kujundavad arenguks soodsa keskkonna. Seda näiteks ostes lapsele mänguasju või kujundades tuba vastavalt mängule (Niilo & Kikas, 2008), mängides koos lapsega erinevates keskkondades või tegevustes. Täiskasvanu toel tutvub laps ümbritseva keskkonnaga (Ugaste, 2005).

Lapse arengu seisukohast on täiskasvanuga mängimine tähtis, sest kui laps mängib, arenevad tema füüsilised, kognitiivsed ja sotsiaalsed võimed ja oskused. Samuti soodustab mäng lapse kognitiivsete protsesside ning arutlemisoskuse arengut (Niilo & Kikas, 2008). Lapsi peab õpetama mängima ning täiskasvanu õpetab last mängima eelkõige ühises mängus (Saar, 1997; Ugaste, 2005), mis toetab lapse uute oskuste arengut ja pädevust suhtlemises ning samuti aitab kaasa lapse emotsionaalsele arengule (Hakkarainen et al., 2013).

„Täiskasvanu korraldab lapse mängud nii, et lapsele meeldiva ja huvitava tegevuse kaudu arenevad lapse tajud, kujutlused, mälu ja mõtlemine ning hakkavad moodustuma eluaegseks õppimiseks vajalikud alusoskused“ (Kivi, 2000, viidatud Ugaste, 2005 j, lk 157). Selleks, et tekiks mäng, on vaja pidevalt ning igapäevaselt rikastada lapse teadmisi ja kogemusi arutades koos täiskasvanuga igapäeva elu toimingute, tegevuste, nähtu üle, lugeda ja vaadata koos raamatuid, viibida looduses jne. Laps kannab oma teadmised ja kogemused vaid siis oma mängu, kui need on tema jaoks huvitavad. Mida rikkalikumad, emotsionaalsemad ja eredamad on lapse kogemused, seda soovitud on lapse jaoks mäng ja rikkalikum mängu sisu (Ugaste, 2005).

Täiskasvanu rollist laste mängus on tehtud erinevaid uurimusi. On leitud, et täiskasvanud võtavad laste mängus mitmeid erinevaid rolle, näiteks vaatleja, mängupartner, planeerija/organiseerija, kommentaator/tõlk, mängu toetaja, mängu juht, mängu katkestaja, konfliktide lahendaja, vastutaja, mängija, kes võtab ühes mängusituatsioonis mitmed eelmainitud rollid korraga (Jung, 2013). Erinevaid rolle, mida täiskasvanu laste mängus võib

võtta, võib olla veelgi. Täiskasvanu, osaledes laste mängus, teeb vajadusel ettepanekuid mängu täiustamiseks, küsib küsimusi, mis aitavad lastel jõuda uute ideedeni ja olla loominguline. Selline täiskasvanu tegevus aitab lastel jätkata või rikastada nende mängu (Synodi, 2010). Täiskasvanute osalus laste mängus annab lastele juurde kvaliteetseid mängukogemusi (Jung, 2013).

Kui laps areneb, muutuvad ka lapse mängud ja selle eesmärgid. Mängud muutuvad pikemaks, keerukamaks ning sisutihedamaks. Erinevates keskkondades võib olla lapse mängu kompleksuse tase erinev. Seda taset mõjutab ka see, kuidas laps mängib – kas üksi või mängukaaslastega (eakaaslane, mängukaaslane, täiskasvanu). Täiskasvanuga koos mängides on laste mängud keerukamad ning lapsed võivad süveneda mängu kauem kui üksinda mängides (Niilo & Kikas, 2008).

Lapsevanema roll lapse mängus

Lapsevanemad on laste esimesed mängupartnerid – alates sellest hetkest, kui väikelapsed hakkavad tundma huvi neid ümbritsevate inimeste vastu, võime rääkida lapse mängust täiskasvanuga, kus vanemad toetavad ja rikastavad laste mängu püüdes nende lähedal. Koos mängides ja tegutsedes julgustavad nad last ning oma tegevusega modelleerivad mängu. Emaga mängus näitavad imikud kõrgemat taset keskendumises ja palju arenenumat mängu kui üksinda mängides (Jung, 2013). Lapsevanema osalus mängus on oluline, sest kui ta mängib koos lapsega, siis see on eeskujuks lapse käitumisele. Alguses on lapsevanema ja lapse mäng seotud emotsioonidega, kui lapsed reageerivad vanemate häälele naeratuse või jäsemete liigutustega, kuid hiljem mängides julgustavad vanemad last suhtlema erinevates situatsioonides (Niilo & Kikas, 2008). Vanematega mängides on laste mäng sisukam ning kõrgema kvaliteediga (Marjanovič-Umek, Fekonja-Peklaj, & Podlesek, 2014). Alati ei tähenda aga lapsevanema ja lapse koosmäng ühes tegutsemist (Ugaste & Välk, 2009), see võib olla ka lihtsalt mõne idee või mänguasja pakkumine lapsevanema poolt, mille peale laps ise ei oleks tulnud (Jung, 2013). Mänguasjade valimine mänguks on oluline, sest erinevad mänguasjad arendavad lapsi. Vanema ülesandeks on lapsele mänguasjade tutvustamine ning näitamine, kuidas nendega mängida saab. Pole oluline, et oleks palju mänguasju, pigem on tähtis, et mänguasjad arendaksid laste erinevaid oskusi.

Selleks, et laps saaks mängust rõõmu tunda, on oluline ka õhkkond lapse ümber. See peaks olema suhteliselt rahulik, rõõmus ning ruumirohke (Ugaste & Välk, 2009). Kui laps mängib endast kogenenuma mängupartneriga, siis saab ta uusi teadmisi ja kogemusi (Ugaste, 2005) ning uute teadmiste abil omandab laps enam julgust ja soovib edaspidi rohkem

iseseisvalt mängida (Trawick-Smith & Dziurgot, 2011; Ugaste, 2005; Ugaste & Välk, 2009). Laps hindab täiskasvanut, kes temaga koos mängib ning enamasti on mängud täiskasvanuga kestvamad, loovamad ning mitmekesisemad kui lapse individuaalsed mängud. See on tingitud ka täiskasvanu suhtlusest mängus, mis peab olema keskendunud lapsele ja arvestama tema huve, sest suhtluskvaliteedist oleneb ka lapse mänguoskuse tase (Ugaste & Välk, 2009). Ühises mängus vanemaga hakkavad lapsed nende keelekasutust kuuldes seda omaks võtma ning kasutama seda selleks, et muuta mängu ainekku (Marjanovič-Umek et al., 2014).

Lapsevanemad innustavad lapsi mängima ja säilitama mängu raamistikku ning julgustavad neid kasutama erinevaid mentaalseid ja keelelisi muutusi (Marjanovič-Umek et al., 2014). Lapsed, kes on varasemalt mänginud oma vanematega, mängivad iseseisvamalt, nende mängud on keerukamad ning sisaldavad rohkem sümbolsemaid tegevusi (Creasey, Jarvis, & Berk, 1998, viidatud Niilo & Kikas, 2008 j).

Õpetaja roll laste mängus

Õpetaja osaks laste mängudes on valmistada ette mängu ja mängulisi tegevusi ning kasutada neid ühe õpetamise võimalusena. Varustades lapsi mängumaterjalidega (Pramling Samuelsson & Johansson, 2009) ja organiseerides füüsilise ja sotsiaalse keskkonna (Singer et al., 2014), aitab õpetaja luua lastele rikka mängukeskkonna ja tingimused õppimiseks (Pramling Samuelsson & Johansson, 2009; Singer et al., 2014).

Õpetaja poolt juhitud mäng aitab lastel koondada ja harjutada seda, mida neile on õpetatud. Õpetaja ülesandeks on vajadusel selgitada lastele reegleid ja näidata, kuidas mängida, et mängimine oleks edukas ja arendav (Synodi, 2010) ning jagada lastega ideid ja väljakutseid, mis toetavad laste edasist arengut mängus ja nende mõtetes. Kui õpetajad on füüsiliselt ja vaimselt olemas laste maailmas, on laste potentsiaal algatada üsna palju mängulist suhtlust ja mängu märkimisväärne (Pramling Samuelsson & Johansson, 2009), sest suhtlemise eesmärk on mängumaailma säilitada ja edasi viia (Ugaste, 2005). Kui õpetajad osalevad laste mängus, võib see suurendada oluliselt rollimängu kvaliteeti ja ka mängude hulka (Saar, 1997).

Toetudes erinevatele uurimustele on leitud, et lapsed kaasavad õpetajaid mängu erinevatel põhjustel. Järgnevalt toon välja toetudes Pramling Samuelssoni ja Johanssoni (2009) ning Synodi (2010) uurimustele õpetaja kaasamise põhjused laste mängudes. Esiteks on toodud välja, et lapsed soovivad saada õpetajatelt abi mängus ja õppimises. Nimelt on leitud, et lapsed vajavad toetust ja abi, kui nad satuvad konfliktidesse või kui nende õigus asjadele ja mängumaailmale on ohus. Sellised olukorrad võivad tekkida ka mängus, kus nad

ei saa olukorda alati ise lahendada. Samuti lähenevad lapsed õpetajale, kui nad kavatsevad teha midagi, millega nad ise hakkama ei saa. Teiseks on leitud, et lapsed pöörduvad õpetajate kui pädevate isikute poole saamaks tunnustust oma tegevusele. Lapsed kutsuvad õpetaja enda mängu kui nad soovivad näidata, mida nad teinud on ja saamaks õpetaja tähelepanu ning kiitust. On välja toodud ka näiteid, kus lapsed otsivad kinnitust, et nad on teinud asju õigesti. Seda võib autorite (Pramling Samuelsson & Johansson, 2009) järgi tõlgendada kui märki, et väikesed lapsed vajavad silmsidet õpetajaga, et saada oma tegudele kinnitust, sest lapsed keskenduvad rohkem oma tegevusele, kui saavad õpetajalt nii verbaalset kui mitteverbaalset toetust. Kolmandaks on toodud välja, et lapsed soovivad informeerida õpetajaid, kui keegi rikub reegleid. Uurijad leidsid, et reeglite rikkujateks võivad olla nii lapsed kui täiskasvanud. Samas oskab õpetaja lahendada probleemi sobiva käitumisega ilma laste mängu segamata ja katkestamata (Synodi, 2010). Neljandaks toodi välja, et lapsed pöörduvad õpetajate poole saamaks teada, kuidas asjad töötavad. Nimelt pöörduvad lapsed õpetaja poole, kui miski on valesti või õigesti ülesandes, millega nad parasjagu tegelevad. Isegi kui nad teevad asju korrektselt, pöörduvad nad õpetaja poole, et saada toetust nende oma arvamusele. Seda, et õpetajad teavad rohkem, on lastele ilmne ning on põhjuseks, miks lapsed pöörduvad õpetaja poole, kui tahavad millegi kohta uut informatsiooni. Synodi (2010) on toonud välja, et lastega koos tegutsedes on õpetajad need, kes pakuvad välja ideid, kuidas materjale loovalt kasutada ning õpetajaga koos mängimine arendab laste loogilist mõtlemist ja kirjaoskust. Viidendaks on uurijad toonud välja, et lapsed kaasavad õpetajaid mängu ja mängulisse suhtlusesse, kuna näevad õpetajaid kui potentsiaalseid mängupartnereid.

Osaledes laste mängus, kinnitavad õpetajad endale, et mängimine on oluline (Niilo & Kikas, 2008; Pramling Samuelsson & Johansson, 2009), kuid eelkõige naudingut pakkuv tegevus lastele. Mängu peetakse üheks lasteaiakasvatuse osaks ning viimasel ajal seovad õpetajad seda väga palju õppimisprotsessi – st õpitakse mängu kaudu. Läbi mängu saavad õpetajad anda lastele edasi erinevaid teadmisi ja oskusi, sh akadeemilisi oskusi. Mängu peetakse õpimotivaatoriks ja seega on paljud õpetajad liikunud rühmaruumi kujundamisel keskuste süsteemi poole, et mäng oleks integreeritud õppekavva. Niimoodi keskustes õpetaja küll enamasti juhib lapse mängu, kuid laps saab näidata rohkem oma loomingulisust (Niilo & Kikas, 2008).

Uurimuse eesmärk, hüpoteesid ja uurimusküsimused

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli saada teada lapsevanemate ja õpetajate hinnanguid oma rollile laste mängus Põlva maakonna lasteaedade näitel.

Tööle püstitati järgmised hüpoteesid:

- 1) Õpetajad hindavad oma rolli laste suhtlusoskuse arendamisel olulisemaks kui lapsevanemad oma rolli (Singer et al., 2014).
- 2) Õpetajad hindavad oma rolli lapse mängukeskkonna loomisel olulisemaks kui lapsevanemad oma rolli (Pramling Samuelsson & Johansson, 2009; Singer et al., 2014).

Eesmärgini jõudmiseks sõnastati uurimusele alljärgnevad uurimusküsimused:

1. Millistel eesmärkidel ja põhjustel osalevad õpetajad ja lapsevanemad endi hinnangul lapse mängus?
2. Milline on lapsevanema roll lapse mängudes õpetaja hinnangul ning õpetaja roll laste mängudes lapsevanema hinnangul?
3. Mis põhjustel kaasavad lapsed õpetajaid enda mängu õpetajate hinnangul?

Metoodika

Antud töös kasutati kvantitatiivset uurimisviisi, sest selle abil saab uurida suure populatsiooni üldisi näitajaid, mitte üksikisiku vastuseid. Kvantitatiivses uurimuses koguti andmeid meetodiga, mis annavad statistiliseks töötamiseks sobivaid andmeid – struktureeritud küsimustikud, eesmärgiks oli kontrollida hüpoteese ning tulemused on esitatud statistikana (Õunapuu, 2014). Selline uurimisviis sobis käesoleva uurimuse eesmärgini jõudmiseks, sest võimaldas küsitleda ankeetküsimustike abil korraga suurt hulka vastajaid.

Valim

Käesoleva töö valimi moodustamiseks kasutati kõikset valimit Põlva maakonna lasteaedade õpetajate seas, klastervalimit lapsevanemate hulgas. Kõikne valim tähendab, et uuriti populatsiooni kõiki objekte (Õunapuu, 2014) st, et antud uurimuses jagati ankeedid kõikidele õpetajatele nõusoleku andnud maakonna lasteaedades. Klastervalimi moodustamiseks jagati populatsioon klasteritesse ning valim moodustati klasterite süstemaatilise juhusliku valimisega (Õunapuu, 2014). Antud töös olid klasteriteks erinevate lasteaedade rühmade lapsevanemad. Laste nimekirjast valiti iga kolmas laps, kelle vanemal paluti vastata ankeetküsimustikule. Töö autor jagas välja 60 õpetajate ankeeti, neist tagastati 41 ankeeti, mis moodustab 68% õpetajate koguhulgast ning 180 lapsevanemate ankeeti, millest tagastati 92 ankeeti, mis moodustab 51% lapsevanemate koguhulgast.

Õpetajate seas olid kõik vastajad naissoost (vt Tabel 1). Kõige rohkem õpetajaid kuulus vanusegruppi „vanem kui 50“ ning võrdselt oli kesk-eriharidusega ja kõrgharidusega vastajaid. Vastanute seas töötas kõige rohkem õpetajaid lastega vanuses 3-4aastased.

Lapsevanemate seas oli vastajaid nii meessoost kui ka naissoost. Lapsevanemate seas oli kõige rohkem vastajaid vanusegrupist „31-40aastased“. Hariduselt olid suurem osa vanemad kesk-eriharidusega (37 vanemat) või kõrgharidusega (34 vanemat). Vastanutest oli kõige rohkem 5-7aastaste laste vanemaid.

Tabel 1. Uuringus osalenud õpetajate ja lapsevanemate sugu, vanus, haridus ja lapse/laste vanus

		Õpetaja (sagedus)	Lapsevanem (sagedus)
Sugu	Mees	0	5
	Naine	41	87
Vanus	Kuni 20aastane	0	0
	21-30aastane	3	30
	31-40aastane	4	38
	41-50aastane	13	16
	Vanem kui 50	17	2
	Ei vastanud	4	6
Haridus	Põhiharidus	0	6
	Kesk-eriharidus	15	37
	Keskharidus	1	13
	Kõrgharidus	15	34
	Ei vastanud	10	2
Lapse/laste vanus	Kuni 2aastane	6	14
	3-4aastane	23	33
	5-7aastane	12	45

Mõõtevahendid

Uurimisinstrumendi valiidsuse suurendamiseks tehti kogu protsessi vältel koostööd juhendajaga. Lisaks konsulteeriti küsimustiku sobivuse osas pedagoogilist kõrgharidust omava isikuga. Reliaablust suurendati kvantitatiivse andmeanalüüsi aine kaudu ning tulemuste mitmekordse kontrollimisega.

Kvantitatiivne uurimine põhineb varasematel teooriatel ja uurimistulemustel (Hartas, 2010, viidatud Õunapuu, 2014 j; Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2005) ning antud töös kasutati andmete kogumiseks ankeetküsitlust (vt Lisa 1, Lisa 2), mille koostajaks oli töö autor. Küsimuste koostamisel võeti aluseks varasemad uurimused (Jung, 2013; Niilo & Kikas, 2008; Samuelsson & Johansson, 2009; Singer et al., 2014; Synodi, 2010; Ugaste & Välk, 2009) ning töö eesmärk, saada teada lapsevanemate ja õpetajate hinnanguid oma rollile laste mängus Põlva maakonna lasteaedade näitel.

Näiteks küsimuse, *kui tähtsaks peate oma rolli 5-palli süsteemis laste suhtlusoskuste arendamisel lapse mängus* (küsimus nr 3), puhul toetuti järgmiste autorite töödele: Niilo ja

Kikas (2008), Pramling Samuelsson ja Johansson (2009) ning Ugaste ja Vålk (2009). Küsimust number 4 (mängus osalemise põhjused) koostades toetuti autorite Jung (2013), Synodi (2010) ning Ugaste ja Vålk (2009) teooriale. Küsimuse, *kui oluliseks peate oma rolli 5-palli süsteemis laste mängukeskkonna loomisel* (küsimus nr 5), puhul tugineti autorite Pramling Samuelsson ja Johansson (2009) ning Singer et al. (2014) töödele. Õpetajate ja lapsevanemate eesmärki lapse mängus osalemiseks puudutav küsimus (küsimus nr 6) toetus Jung (2013) ning Niilo ja Kikas (2008) artiklitele. Õpetajate kaasatust lapse mängu puudutavat küsimust (õpetajate ankeedis küsimus nr 8) koostades toetuti Pramling Samuelsson ja Johansson (2009) ning Synodi (2010) uurimustele. Küsimusega 10 õpetajate ankeedis ja küsimusega 8 lapsevanemate ankeedis (küsimused on esitatud samal kujul) said küsitlusele vastanud avaldada mõtteid seoses küsitlusega. Ülejäänud küsimused (küsimused nr 1, 2 ja lisaks õpetajate ankeedis küsimus nr 9) andsid töö autorile õpetajate ja lapsevanemate taustandmeid. Töö koostaja kasutas ankeetküsitlust, sest selle abil saab koguda suure andmestiku: kaasata palju inimesi ja esitada mitmeid küsimusi (Hirsjärvi et al., 2005).

Töö koostaja kasutas kahte erinevat ankeeti – üks õpetajatele ja teine lapsevanematele. Õpetajate ankeedis oli küsimusi kokku 10, millest kuus küsimust olid valikvastustega (küsimused 1, 2, 4, 6, 8, 9), kahes küsimuses kasutati Likert-tüüpi 5-pallilist skaalat (küsimused 3 ja 5) ning kaks küsimust olid avatud küsimused (küsimused 7 ja 10). Lapsevanemate ankeedis oli kokku 8 küsimust, millest neli küsimust oli valikvastustega (küsimused 1, 2, 4 ja 6), kaks avatud vastustega (küsimused 7 ja 8) ning kahes küsimuses oli kasutatud Likert-tüüpi 5-pallilist skaalat (küsimused 3 ja 5). Ankeetides kattus 8 küsimust (küsimused nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ning vastavalt õpetajate ankeedis küsimus 10 ja lapsevanemate ankeedis küsimus 8), mille küsimuse sõnastus oli kohandatud vastavalt sihtgrupile.

Protseduur

Esimesed küsimustikud viis töö autor valiidsuse suurendamiseks läbi pilootküsimustikena, kus jagas ankeedid tuttavatele õpetajatele (8) ning lapsevanematele (15). Pilootuuringu käigus tuli välja küsimustikes arusaamatuid kohti ning enne uuringut tehti neis vastavad muudatused. Muudatuste tegemist vajasisid ka vastaja andmete kohta tehtud küsimused. Näiteks vajas muutmist küsimus vanuse kohta. Algselt oli küsimus – *vanus: 1) Kuni 20aastane; 2) 20-30aastane; 3) 30-40aastane; 4) 40-50aastane; 5) vanem kui 50.* Ankeete täites tekkis küsimus, mida valida kui vastaja on näiteks 30aastane, ning seega tehti küsimuses muudatus – *vanus: 1) Kuni 20aastane; 2) 21-30aastane; 3) 31-40aastane; 4) 41-*

50aastane; 5) vanem kui 50. Leidus ka koht, kus valikvastustega küsimuses oli kogemata kaks sama põhimõttega valikvastust, mis tehti enne uuringut üheks valikuks.

Küsitluste läbiviimiseks lasteaedades võeti ühendust nõusolekute saamiseks lasteaedade direktoritega e-kirja teel. Kirjas andis töö autor lühikese ülevaate endast, oma tööst ning palus abi uurimuse läbiviimiseks. Nõusolekut osalemiseks küsiti kõikidelt Põlva maakonna lasteaedadelt (Põlva maakonnas on kokku 16 lasteaeda) ning nõusolek saadi neljateistkümnelt. Põlva maakonna lasteaedade direktorite koosolekul said direktorid täpsema info tööst ning küsimustikest. Seejärel viis töö autor isiklikult lasteaedadesse ankeedid ja ümbrikud, millesse hiljem täidetud ankeedid panna, ning selgitas uurimuse korralduslikku poolt. Lasteaedade direktorid jagasid ankeedid õpetajatele ja nimekirja alusel igale kolmandale lapsevanemale, jälgides, et üks lapsevanem ei saaks ankeeti mitme lapse kaudu. Kokkulepitud ajal korjas töö koostaja ümbrikud täidetud ankeetidega lasteaedades kokku.

Kogudes uurimustöökoks vajalikku informatsiooni, jälgiti põhimõtteid, et küsitluses osalejaid ei tohi kahjustada, tähelepanu tuleb pöörata anonüümsusele ja konfidentsiaalsusele ning uuritavad peavad olema vabatahtlikult nõus uuringus osalema (Teadustöö eetika, s.a.). Lasteaedade direktoritele selgitati, et uuringus osalemine on vabatahtlik ning kogutud andmetele on ligipääs vaid tööga seotud isikutel ja osalenud lasteaedade andmeid ei avalikustata. Küsitluse eesmärgist teavitati osalejaid ankeedi alguses olevas kaaskirjas.

Andmete analüüsimiseks kasutati statistilise andmetööstuse paketti SPSS 23 (*Statistical Package for Social Science*) ja MS Excel 2010. Andmete analüüsimiseks kasutati protsent- ja sagedusjaotust ning võrdluseks kasutati mitteparameetrilist Mann Whitney U-testi. Võrdluseks kasutati U-testi, sest võrdlemiseks oli kaks sõltumatut valimit ning tunnuse väärtused olid ordinaalskaalal. Protsentide võrdluseks kasutati Hii-ruut testi. Avatud küsimuste vastustele teostati kvantitatiivne sisuanalüüs – vaadati kirja pandud vastuseid, koondati sarnased mõtted ning loendati need kokku.

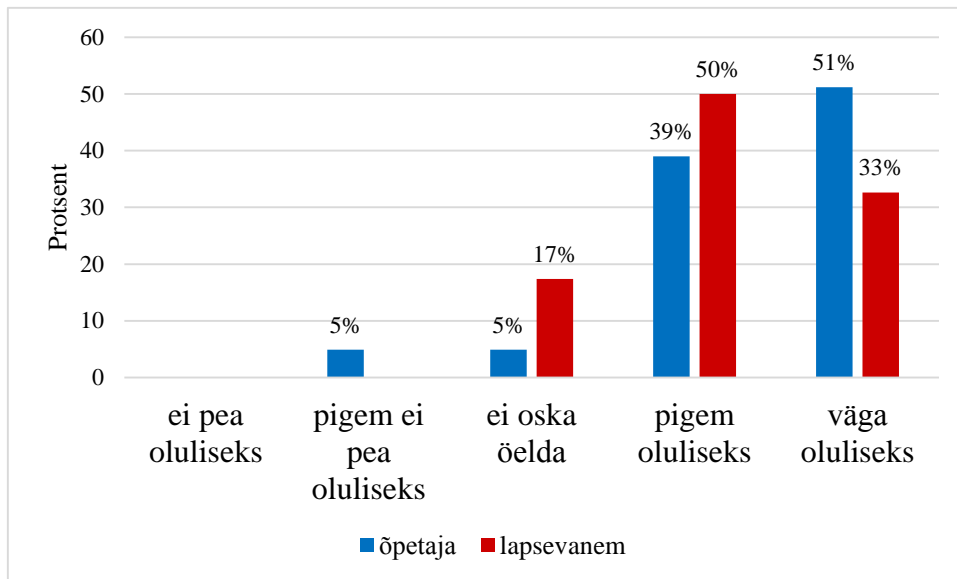
Tulemused

Esimese hüpoteesi, *õpetajad hindavad oma rolli laste suhtlusoskuse arendamisel olulisemaks kui lapsevanemad oma rolli*, kontrollimiseks võrreldi õpetajate ja lapsevanemate ankeedis küsimust nr 3, *kui tähtsaks peate oma rolli 5-palli süsteemis laste suhtlusoskuste arendamisel lapse mängus*, mitteparameetrilise Mann Whitney U-testiga ning leiti, et statistilist olulist erinevust õpetajate ja lapsevanemate hinnangutel oma rollile laste suhtlusoskuse arendamisele ei olnud ($U= 1621,5; p>0,05$). Seega võib öelda, et esimene hüpotees ei leidnud kinnitust.

Leitud tulemuste põhjal võib öelda, et 61% õpetajatest pidas oma rolli lapse suhtlusoskuse arendamisel väga tähtsaks ning 39% pigem tähtsaks. Õpetajad pidasid põhjenduses oluliseks seda, et suunamise ja juhendamise kaudu areneb lapse sõnavara ning lapse suhtlusoskus areneb läbi mängu ja kogemuste. Näiteks väljavõtte õpetaja vastusest: *„väikesed lapsed õpivad läbi mängu. Mäng annab võimaluse arendada laste suhtlemisoskusi, sest lapsed peavad mängus tekkinud probleemid lahendama ja õpetaja saab siin olla suunajaks, eeskujuks“*. Lapsevanemad pidasid oma rolli lapse suhtlusoskuse arendamisel samuti tähtsaks (väga tähtsaks pidasid oma rolli 75% vanematest ning pigem tähtsaks 25% vanematest). Põhjenduseks tõid vanemad selle, et laps õpib suhtlemist vanematelt – läbi vestluse rikastavad vanemad lapse sõnavara. Näiteks ühe vanema väljatoodu: *„vanema roll lapse suhtlusoskuse arendamisel on väga tähtis, sest laps on kodu peegel. Vanemad annavad lapsele esimesed oskused teistega suhtlemiseks. Laps tajub ennast ja ümbritsevat vanema silmade läbi ja võtab omaks vanemate poolt aktsepteeritava suhtlemismustri“*.

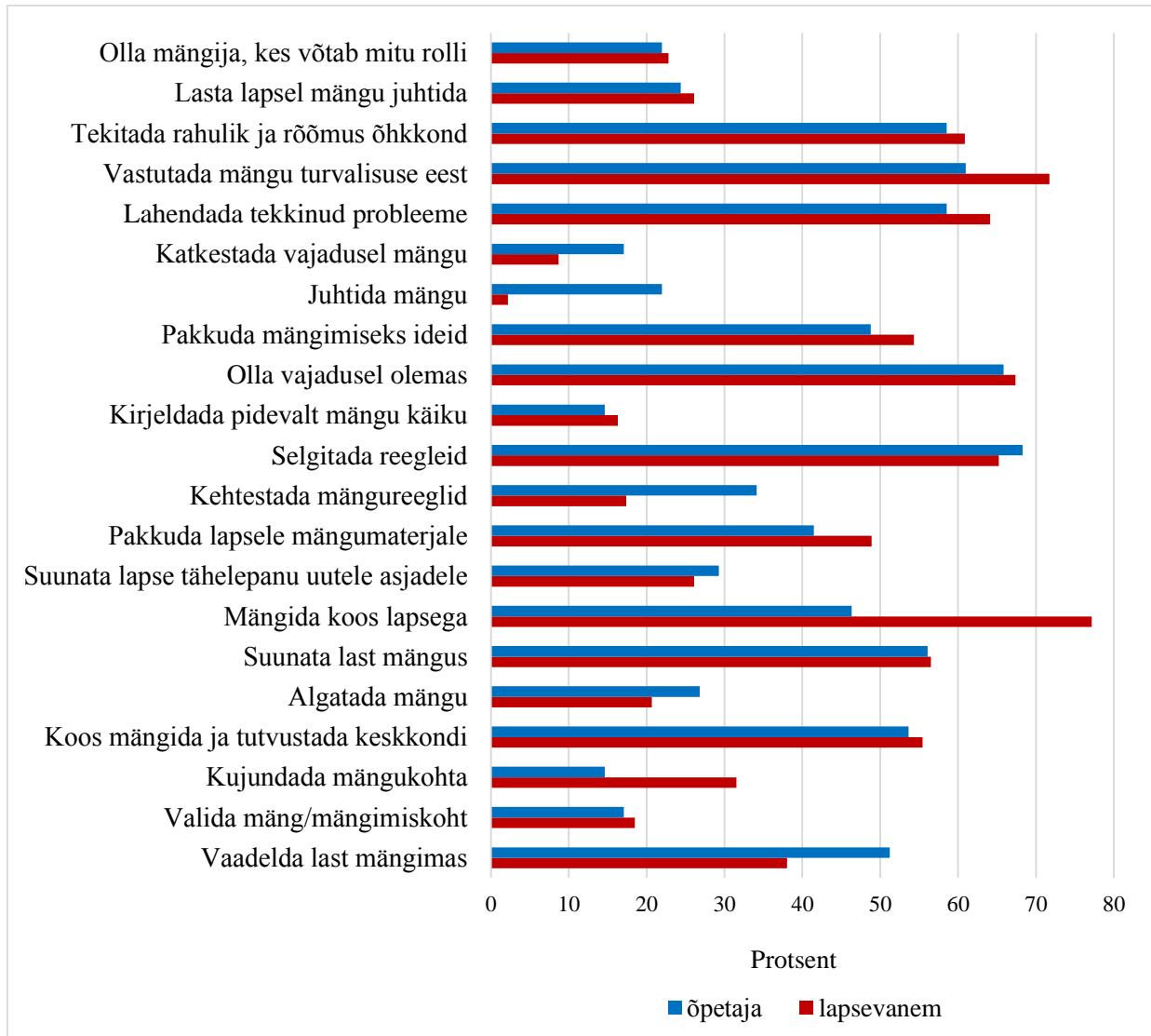
Teise hüpoteesi, *õpetajad hindavad oma rolli lapse mängukeskkonna loomisel olulisemaks kui lapsevanemad oma rolli*, kontrollimiseks võrreldi õpetajate ja lapsevanemate ankeedis küsimust nr 5, *kui oluliseks peate oma rolli 5-palli süsteemis laste mängukeskkonna loomisel*, mitteparameetrilise Mann Whitney U-testiga ning saadud tulemuste põhjal võib öelda, et õpetajate ja lapsevanemate hinnangutel oma rollile laste mängukeskkonna loomisele oli statistiliselt oluline erinevus ($U=1515$; $p<0,05$). Seega võib öelda, et püstitatud hüpotees leidis kinnitust.

Tulemustest selgus, et kõige enam hindasid õpetajad oma rolli lapse mängukeskkonna loomisel *väga oluliseks* (51% vastanutest) ning lapsevanemad *pigem oluliseks* (50% vastanutest) (vt Joonis 1). Põhjenduses tõid õpetajad esile selle, et nende töös on oluline erinevate mängukeskkondade loomine, kujundamine ja mitmekesistamine ning on oluline tagada võimalusi lapsel luua ise mängukeskkond. Näiteks ühe õpetaja väljatoodu: *„võimaldan lapsele erinevaid variante, kuidas oma mängukeskkonda kujundada, kui laps soovib, annan nõu, kuidas või mida võiks veel teha, et lapsel põnevam oleks“*. Lapsevanemad tõid põhjenduses välja, et nemad saavad luua lapsele mängukeskkonna ning varuda erinevaid mänguvahendeid, jälgides, et need oleksid lapsele turvalised. Näiteks väljavõtte ühe vanema vastusest: *„mängukeskkonna loomisel püüan jälgida lapse vanust ja võimeid, mänguasjad või mängukoht peaks lapsele loovalt mõjuma ja arengule igati kaasa aitama, samas läbi mängu elu mõistma“*.

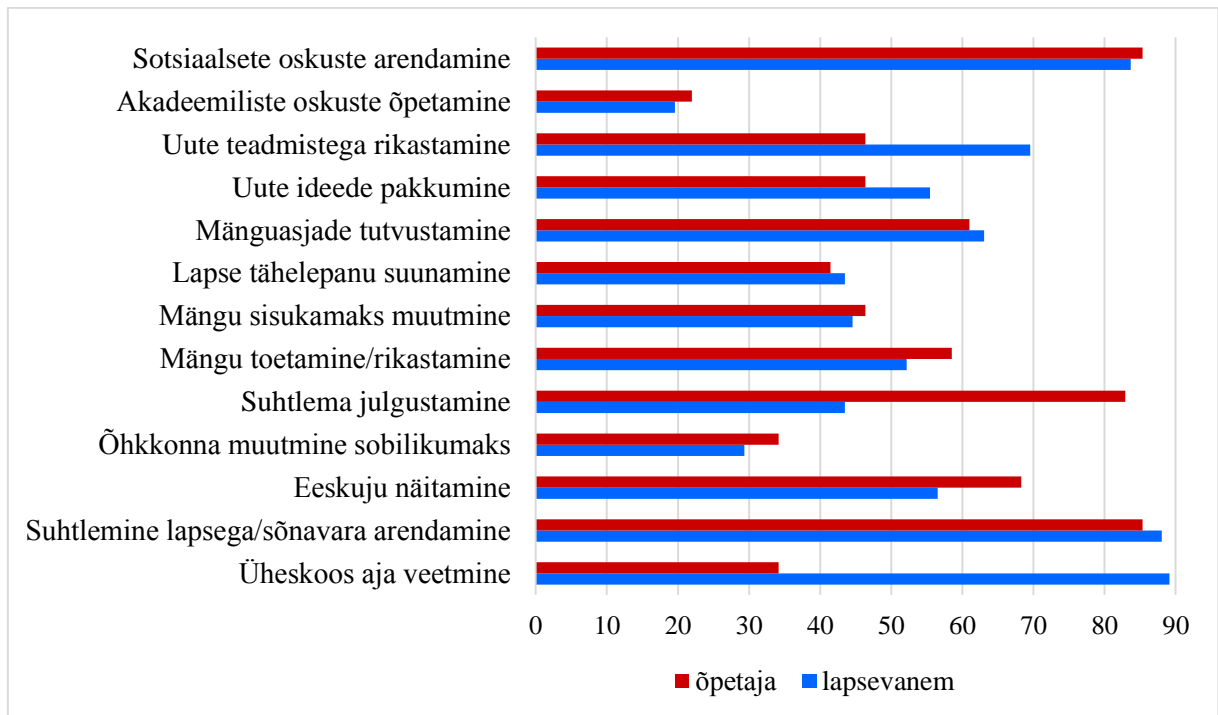
Joonis 1. Õpetajate ja lapsevanemate hinnang oma rollile lapse mängukeskkonna loomisel

Esimest uurimusküsimust, *millistel eesmärkidel ja põhjustel osalevad õpetajad ja lapsevanemad endi hinnangul lapse mängus*, uuriti küsimuste 4 ja 6 põhjal (õpetajate ja lapsevanemate ankeetides olid antud küsimused esitatud samal kujul) – antud küsimusi analüüsiti protsentjaotuse alusel. Tulemuste põhjal (vt Joonis 2) võib öelda, et õpetajate seas märgiti kõige rohkem lapse mängus osalemise eesmärgiks reeglite selgitamist (68% vastanutest) ning lapsevanemate seas lapsega koos mängimist (77%). Kõige vähem aga märgiti õpetajate hulgas eesmärgiks pidevat mängu käigu kirjeldamist (15%) ning lapsevanemate hulgas mängu juhtimist (2%). Saadud tulemustest selgus, et statistiliselt oluline erinevus (Hii-ruut test, $p < 0,05$) oli eesmärkide *mängida koos lapsega* (erinevus 31% võrra), *juhtida mängu* (erinevus 20% võrra), *kujundada mängukohta* (erinevus 17% võrra) ja *kehtestada mängureegleid* (erinevus 17% võrra) puhul. Sarnaselt valiti eesmäärke: *valida mäng ja mängimiskoht; koos mängida ja tutvustada erinevaid keskkondi ning tegevusi; suunata last mängus; kirjeldada pidevalt mängu käiku; jätta lapsele otsustamiseks vabad käed, olles vajadusel olemas; olla mängija, kes võtab mitmed eelmainitud rollid korraga*.

Joonis 2. Õpetajate ja lapsevanemate eesmärgid lapse mängudes osalemisel

Küsitlusest selgus (vt Joonis 3), et väited *suhelda lapsega/arendada lapse sõnavara ja arendada tema sotsiaalseid oskusi*, leidsid õpetajate poolt võrdselt ära märkimist. Mõlemat väidet oli märkinud 85% vastanutest. Lapsevanemate poolt märgiti kõige rohkem lapse mängus osalemise põhjuseks üheskoos aja veetmist (89%). Kõige vähem oluliseks põhjuseks lapse mängus osalemiseks peavad õpetajad (22% vastanutest) ja lapsevanemad (20%) akadeemiliste oskuste õpetamist. Õpetajate ja lapsevanemate tulemuste põhjal võib öelda, et statistiliselt oluline erinevus (Hii-ruut test, $p < 0,05$) oli põhjuste *üheskoos aega veeta* (erinevus 55% võrra), *julgustada last suhtlema* (erinevus 40% võrra) ja *rikastada last uute teadmistega* (erinevus 24% võrra) puhul. Sarnaselt valiti lapse mängus osalemise põhjusteks *mängu sisukamaks muutmist ning sotsiaalsete oskuste arendamist*.

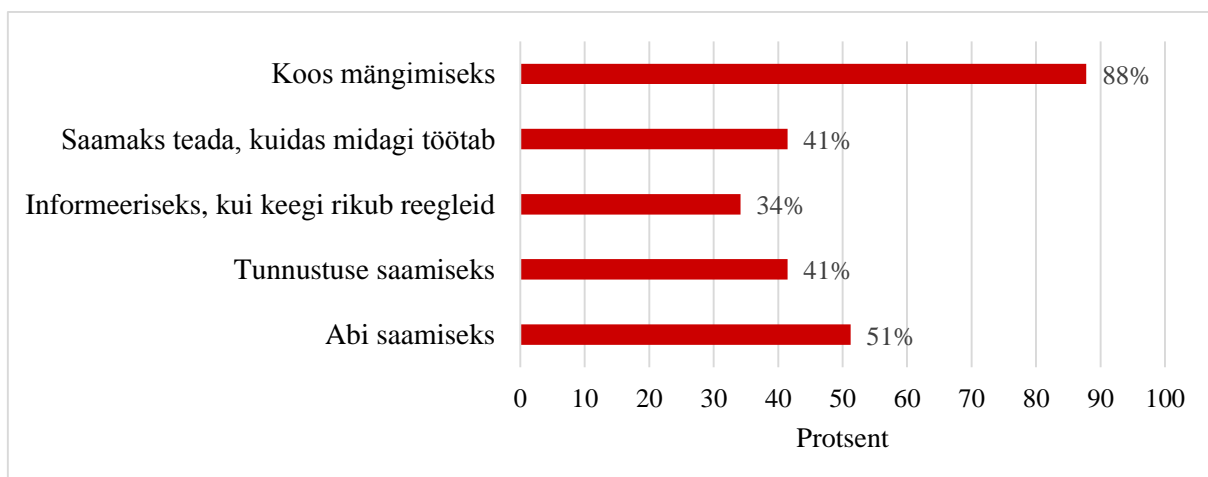
Joonis 3. Õpetajate ja lapsevanemate põhjused laste mängudes osalemisel

Teist uurimusküsimust, *milline on lapsevanema roll lapse mängudes õpetaja hinnangul ning õpetaja roll laste mängudes lapsevanema hinnangul*, uuriti küsimuse nr 7 (õpetajate ankeedis küsimus, *milline on teie arvates lapsevanema roll oma lapse mängudes ning lapsevanemate ankeedis küsimus, milline on teie arvates õpetaja roll laste mängudes lasteaias*) kaudu kvantitatiivse sisuanalüüsiga. Sarnased vastused koondati ning loendati kokku (õpetajate seas vastas sellele küsimusele 37 vastajat). Tulemustest selgus, et õpetajate hinnangul on lapsevanemate roll lapse mängus oluline ning eraldi tõi selle välja ka 15 vastajat. Selle põhjenduseks toodi näiteks see et, lapsevanem annab lapsele kõige algsemad mänguoskused ning laps peegeldab oma tegevustes lapsevanemat (9 vastajat). Näiteks väljavõtte kahe õpetaja vastusest: „*lapsevanem on väga oluline isik lapse mängus, sest tema jagab lapsele mängudest algteadmised*“ ning „*lapsed kannavad oma mängudesse üle nähtud ja saadud kogemused. Kui vanem talle ei võimalda saada uusi kogemusi, siis lapse mängusokus ei arene. Seega on vanema roll väga oluline*“. Õpetajad tõid välja, et lapsevanem peaks olema lapsele mängukaaslaseks, sest täiskasvanu tegevust saadab kõne ning nii areneb lapse sõnavara (15 vastajat). Õpetajate arvates on lapsevanema rolliks õpetada last mängima ning anda talle uusi teadmisi läbi mängu (10 vastajat). Veel oli välja toodud, et lapsevanem peaks olema lapsele eeskujuks ning pakkuma talle turvatunnet ning kindlust tegutsemiseks (7 vastajat). Näiteks ühe õpetaja väljatoodu: „*anda lapsele kindlustunnet nii*

mängu võitmisel kui kaotamises ja lapsele on tähtis et lapsevanem on selles mängus 100% temaga“.

Antud küsimusele vastas 57 lapsevanemat ning tulemuste põhjal võib öelda, et lapsevanemate hinnangul on õpetaja roll laste mängudes väga tähtis. Kõige enam toodi välja, et õpetaja peaks lapsi suunama, nii mängus kui mängima uute asjadega (30 vastajat). Mitmed lapsevanemad tõid välja, et õpetaja roll laste mängus on seletada lastele (mängu)reegleid (17 vastajat). Näiteks väljavõtte vanema vastusest: „*lauamängud/õppemängud mängitakse koos õpetajaga läbi, õpetaja selgitab mängu käiku ja reegleid - vajadusel suunab*“. Vastajatest 16 lapsevanemat pidasid oluliseks ka mänguõhkkonna rõõmsamaks muutmist ning turvalisust. Turvalisuse all mõtlesid vanemad näiteks vajadusel mängu sekkumist (13 vastajat) ning tekkinud probleemide lahendamist (9 vastajat). Näiteks kahe vanema väljatoodu: „*õpetajad peaksid lapse turvalisuse eest hoolitsema. Silma peal hoidma, kui asi kontrolli alt väljub*“ ja „*kuna lapsi on lasteaia nii palju, siis õpetaja vaatab, et lapsed omavahel riidu ega tülli ei lähe. Ühised mängud tehakse kindlasti koos*“. Veel tõid lapsevanemad välja, et õpetaja peaks ka ise lastega koos mängima (14 vastajat) ning õpetama lapsi läbi mängu (15 vastajat). Näiteks väljavõtte kahe vanema vastusest: „*kindlasti mängida ka ise lapsega, et ta usaldaks õpetajat ja ei kardaks lasteaeda minna*“ ning „*väga oluline on, et õpetaja saaks aega ka mõnikord koos lastega mängida, see annab neile palju uusi ideid ja õpetab mängimisel uusi tahke (rollimängud)*“.

Kolmandat uurimusküsimust, mis põhjustel kaasavad lapsed õpetajaid enda mängu õpetajate hinnangul, uuriti õpetajate ankeedis küsimuse nr 8 kaudu. Tulemustest selgus (vt Joonis 4), et õpetajate hinnangul kaasavad lapsed neid kõige sagedamini mängu selleks, et koos mängida ning kõige harvem andmaks teada, kui keegi rikub reegleid.

Joonis 4. Õpetajate hinnang nende kaasatusest laste mängu

Ankeetide viimane küsimus andis uuringus osalenutele võimaluse avaldada oma mõtteid seoses uuringuga. Mitmed uuringus osalenud tõid välja antud teemaga tegelemise ja edasi uurimise olulisuse.

Arutelu

Uurimuse eesmärgiks oli saada teada lapsevanemate ja õpetajate hinnanguid oma rollile laste mängus Põlva maakonna lasteaedade näitel. Tulemused selgusid õpetajate ja lapsevanemate hinnangul ning nende põhjal võib väita, et kahest hüpoteesist leidis kinnitust üks hüpotees.

Mitteparameetrilise Mann Whitney U-testi käigus ilmnis, et esimene hüpotees, *õpetajad hindavad oma rolli laste suhtlusoskuse arendamisel olulisemaks kui lapsevanemad oma rolli*, ei leidnud kinnitust. Mängides laps tegutseb ja suhtleb ning õpetajatel ja lapsevanematel on oluline roll lapse suhtlusoskuse arendamisel. Lapsevanemad alustavad juba varakult lapsega aktiivset suhtlust ning hiljem koos mängides julgustavad vanemad last suhtlema erinevates situatsioonides (Niilo & Kikas, 2008), tänu millele saab laps uusi pädevusi suhtlemises (Hakkarainen et al., 2013). Leitud tulemus võib olla tingitud sellest, et kuna lapsevanemad suhtlevad lapsega igapäevaselt, siis peavad nad enda rolli suhtlusoskuse arendamisel oluliseks. Nad küll suhtlevad lapsega juba varasest east, kuid suhtlusoskus areneb suhtlemisel erinevate inimestega ja erinevates keskkondades. Kuna õpetajad teavad suhtlusoskuse arendamise teooriaid, hindavad nad oma panust suhtlusoskuse arendamisel erinevates situatsioonides samuti oluliseks. Nii lapsevanemad kui ka õpetajad peavad mõlemad enda rolli lapse suhtlusoskuse arendamisel oluliseks, kuid enamasti teavad õpetajad rohkem tagamaid.

Teise hüpoteesi, *õpetajad hindavad oma rolli lapse mängukeskkonna loomisel olulisemaks kui lapsevanemad oma rolli*, puhul toovad mitmed autorid välja, et täiskasvanul on oluline roll turvalise last arendava keskkonna loomisel (Niilo & Kikas, 2008; Pramling Samuelsson & Johansson, 2009; Singer et al., 2014; Ugaste, 2005) ning tulemuste põhjal võib öelda, et teine hüpotees leidis kinnitust. Tulemustega on kooskõlas autorite väljatoodu, et õpetaja aitab luua lastele rikka mängukeskkonna ning tingimused lapse arenguks (Pramling Samuelsson & Johansson, 2009; Singer et al., 2014). On oluline, et nii õpetajad kui ka lapsevanemad oskaksid luua lapsele mängimiseks soodsa ja turvalise keskkonna (Niilo & Kikas, 2008) ning aidata lastel märgata uusi erinevaid keskkondi (Ugaste, 2005). Tulemused võisid kujuneda selliseks, kuna õpetajad oskavad ja saavad luua rohkem erinevaid mängusituatsioone ja keskkondi. Lasteaias on ka rohkem lapsi, tänu millele saab luua

kekkkondi, mida kodus tihti pole võimalik pakkuda. Enamasti on õpetajatel rohkem võimalusi, teadmisi ja kogemusi sellel teemal ning tänu nendele teadmistele ja kogemustele loovad nad rohkem erinevaid mängukeskkondi. Tulemused võisid olla tingitud ka sellest, et lapsevanemad ei pruugi teada, mis see mängukeskkonna loomine täpselt on. Nad ei pruugi mõista, et lapsevanema igapäevane erinev mäng lapsega on samuti mängukeskkondade loomine. Lapsevanemad võivad mitteteadlikult luua samasuguseid keskkondi nagu õpetajad, kuid nad ei teadvusta seda endale sellisel kujul. Nad peavad oma tegevust lihtsalt lapsega mängimiseks, kuid ei pruugi mõista, et see võibki olla mängukeskkondade loomine.

Esimese uurimusküsimuse, *millistel eesmärkidel ja põhjustel osalevad õpetajad ja lapsevanemad endi hinnangul lapse mängus*, tulemustest selgus, et õpetajate seas märgiti kõige rohkem lapse mängus osalemise eesmärgiks reeglite selgitamist. Selleks, et mängimine oleks edukas, peab õpetaja vajadusel selgitama lastele reegleid (Synodi, 2010). Leitud tulemuse põhjuseks võib olla see, et lasteaias on palju lapsi ning kui on suur laste hulk, siis on reeglite teadmine ja jälgimine väga tähtis. Reeglite esmane selgekstegemine uutes olukordades väldib hilisemaid arusaamatusi ning konfliktsituatsioone. Kõige vähem oluliseks pidasid õpetajad lapse mängus osalemise eesmärgiks pidevat mängu käigu kirjeldamist, mis võib olla tingitud sellest, et õpetajad tahavad anda lastele vabad käed tegutsemiseks, sest see suurendab lapse loovust ja enesealgatust ning annab võimaluse ise otsustada ja kogeda.

Lapsevanemad aga pidasid kõige olulisemaks lapse mängus osalemise eesmärgiks lapsega koos mängimist. Lapse arengu seisukohast on väga oluline, et lapsevanem mängiks koos lapsega, sest koos mängides saab laps uusi teadmisi ja kogemusi (Ugaste, 2005), võtab omaks vanemate sõnavara (Marjanovič-Umek et al., 2014), saab julgust edaspidiseks tegutsemiseks (Jung, 2013) ning arenevad tema füüsilised, kognitiivsed ja sotsiaalsed võimed ja oskused (Niilo & Kikas, 2008). Tulemuste põhjal võib öelda, et kõige vähem oluliseks pidasid lapsevanemad lapse mängus osalemise eesmärgiks mängu juhtimist. Seda kinnitab ka teooria, et laps küll vajab oma mängu juhendajat (Niilo & Kikas, 2008), kuid on oluline, et säiliks lapse iseseisvus ning täiskasvanu jääks pigem mängukaaslase rolli (Saar, 1997; Ugaste, 2005). Leitud tulemuste põhjuseks võib olla see, et vanematel on erinev arusaam mängu juhtimisest, milleks võib olla nii mänguks suunava mõtte andmine kui ka kogu mängu pidev eestvedamine. Lapsele on vaja mängimist õpetada ja mänguoskust täiskasvanu poolt suunata, jättes samas piisavalt vabadust, et kujuneksid omaalgatus, aktiivsus ja iseseisvus.

Küsitlusest selgus, et lapsevanemad peavad oluliseks põhjuseks lapse mängus osalemisel üheskoos aja veetmist ning kõige vähem oluliseks põhjuseks akadeemiliste oskuste õpetamist. Selle põhjusteks võib olla see, et lapsevanematel puuduvad piisavad teadmised

ning nad tunnevad, et pole piisavalt pädevad lapsele akadeemilisi oskusi läbi mängu õpetama. Mäng tundub mängides lihtne, aga selleks, et läbi mängu ka akadeemilisi oskusi õpetada, on vaja teadmisi, oskusi ja kogemusi. Samuti võib olla põhjuseks see, et lapsevanemad mõtlevad, et lapse õpetamine toimub lasteaias ning see on ainult õpetaja töö. Tulemuste põhjal võib väita, et ka õpetajad peavad kõige vähem oluliseks põhjuseks lapse mängus osalemiseks akadeemiliste oskuste õpetamist. Õpetajate osalus laste mängus on tähtis ning läbi mängu saavad õpetajad õpetada lastele akadeemilisi oskusi (Niilo & Kikas, 2008). Tulemused võisid olla tingitud sellest, et õpetajad arvavad, et akadeemilisi oskusi on parem ja tulemuslikum anda edasi teistes tegevustes, mitte mängus, kuigi tegelikult peaks lasteaias enamus tegevusi olema mängulised ning õppimine peaks toimuma läbi mängu, sh akadeemiliste oskuste omandamine. Parim tegevus teadmiste omandamiseks ja kinnistamiseks on mänguline tegevus, mille kaudu laps õpib tundma ümbritsevat maailma ja iseennast. Mängu kaudu saab anda uusi teadmisi ja kinnistada vanu, omandada kogemusi ja käitumisreegleid. Koos õpetajaga mängides muutub lapse mänguoskus rikkamaks ning laps on kõigi meeltega avatud uutele teadmistele ja kogemustele.

Teise uurimusküsimuse, *milline on lapsevanema roll lapse mängudes õpetaja hinnangul ning õpetaja roll laste mängudes lapsevanema hinnangul*, analüüsimisel selgus, et õpetajad peavad lapsevanema rolli lapse mängus väga oluliseks sellepärast, et lapsevanem on see, kes annab lapsele kõige algsemad mänguoskused. Seda kinnitab ka autorite poolt välja toodu, et paljud mängud tekivadki algselt koos täiskasvanuga ning täiskasvanud loovadki lapsele esimesed mängimise võimalused (Niilo & Kikas, 2008). Laps kannab oma teadmised ja tegevused edasi oma mängu (Ugaste, 2005) ning sama selgus ka tulemustest, kus õpetajad tõid välja, et laps peegeldab oma tegevustes lapsevanemat. See on tingitud sellest, et enamasti on väikesed lapsed alguses koos oma vanematega. Vanemad pakuvad neile võimalusi erinevateks tegevusteks ning suhtlevad nendega igapäevaselt koos olles. Lapsed teevad ka koduseid toimetusi koos vanematega ning hiljem võivad selle viia oma mängu. Näiteks mängivad lapsed rollimänge: kodu mängimine, poes käimine, koristamine jms. Esimene mängukeskkond on enamasti vanemate loodud, kuna vähemalt poolteist esimest eluaastat veedab üldjuhul laps oma vanemaga.

Lapsevanemate hinnangul on õpetaja roll lapse mängus väga tähtis ning õpetaja peaks lapsi õpetama läbi mängu. Seda kinnitab ka teooria, kus on leitud, et täiskasvanu roll laste mängus on oluline ning täiskasvanu õpetab last mängima eelkõige ühises mängus (Saar, 1997; Ugaste, 2005). Õpetaja ülesandeks on valmistada lastele ette mängulisi tegevusi ning kasutada neid ühe õpetamise võimalusena (Prämling Samuelsson & Johansson, 2009).

Uurimustulemused kinnitasid varasemat teooriat, et õpetajapoolne suunamine mängus on oluline (Niilo & Kikas, 2008; Ugaste, 2005). Õpetaja ülesandeks peetakse ka vajadusel reeglite selgitamist ning näitamist, kuidas mängida (Synodi, 2010) - seda leidsid ka uurimuses osalenud lapsevanemad. Õpetaja roll peaks olema ka muuta mänguõhkkond rõõmsaks ning jälgida laste turvalisust. Lapsevanemate hinnang võis oleneda sellest, mida nad ka ise lapse mängus osaledes oluliseks peavad.

Kolmanda uurimusküsimuse, *mis põhjustel kaasavad lapsed õpetajaid enda mängu õpetajate hinnangul*, analüüsi tulemusi kinnitab väljatoodu, et lapsed kaasavad õpetajaid oma mängu selleks, et saada abi mängus, saada tunnustust oma tegevusele, informeerida õpetajat, kui keegi rikub reegleid, saada teada, kuidas asjad töötavad ning kaasata neid oma mängu mängupartneritena (Pramling Samuelsson & Johansson, 2009; Synodi, 2010). Tulemuste põhjal võib öelda, et õpetajate hinnangul kaasatakse neid mängu kõikidel eelpool välja toodud põhjustel. Kõige enim aga kaasavad lapsed neid mängu selleks, et koos mängida, mis on väga oluline, sest läbi mängu saavad õpetajad anda lastele edasi erinevaid uusi teadmisi (Niilo & Kikas, 2008). See võib olla tingitud sellest, et koos mängides on võimalikud ka kõik ülejäänud põhjused. Näiteks kui lapsed kaasavad õpetajat mängu selleks, et koos mängida, siis õpetaja iseenesest abistab ja tunnustab lapsi vajadusel. Samuti on võimalik lastel siis koheselt teavitada õpetajat oma rõõmudest ja muredest. Leitud tulemuste põhjuseks võib olla ka see, et lapsed tahavad koos õpetajaga mängida, sest nad tahavad tähelepanu ning õpetajaga koos mängides tunnevad lapsed ennast tähtsa ja olulisena.

Läbi viidud uurimus annab ülevaate õpetajate ja lapsevanemate nägemusest oma rollist lapse mängudes. Töö tulemused on tagasisideks õpetajatele ja lapsevanematele nende vastastikustest ootustest ning vajalikkusest lapse mängus osalemises ja mängukeskkondade kujundamises. Antud töö väärtuseks saab pidada küsitluses osalenud õpetajate ja lapsevanemate kinnitust täiskasvanu rolli olulisusest lapse mängus.

Tänuõnad

Täna kõiki lasteaedu, kes andsid nõusoleku uurimuse läbiviimiseks. Eelkõige suur tänu uuringus osalenud õpetajatele ning lapsevanematele, kes panustasid minu uurimistöö valmimisse oma mõtete ning arvamustega. Täna ka lapsi, kellega koos olen erinevate praktikate käigus lasteaedades mänginud ning saanud kogemusi ja teadmisi nende mänguoskuste ja soovide kohta.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev:

Kasutatud kirjandus

- Canning, N. (2007). Children's empowerment in play. *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), 227-236.
- Goldstein, J. (2012). Play In Children's Development, Health and Well-Being. Külastatud aadressil <http://www.ornes.nl/wp-content/uploads/2010/08/Play-in-children-s-development-health-and-well-being-feb-2012.pdf>.
- Hakkarainen, P., Brèdikytè, M., Jakkula, K., & Munter, H. (2013). Adult play guidance and children's play development in a narrative play-world. *European Early Childhood Education Research Journal*, 21(2), 213-225.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). Kvantitatiivne uurimus. E. Uuspõld (Toim), *Uuri ja kirjuta* (lk 130-150). Tallinn: Kirjastus Medicina.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). Uurimuste tüübid ja peamised andmekogumismeetodid. E. Uuspõld (Toim), *Uuri ja kirjuta* (lk 178-205). Tallinn: Kirjastus Medicina.
- Huizinga, J. (2004). Mängu mõiste ja selle väljendamine keeles. T. Kaalep (Toim), *Mängiv inimene* (lk 38-56). Tallinn: Varrak.
- Jung, J. (2013). Teachers' roles in infants' play and its changing nature in a dynamic group care context. *Early Childhood Research Quarterly*, 28, 187-198.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava*. (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv>.
- Marjanovič-Umek, L., Fekonja-Peklaj, U., & Podlesek, A. (2014). The effect of parental involvement and encouragement on preschool children's symbolic play. *Early Child Development and Care*, 184(6), 855-868.
- McInnes, K., Howard, J., Crowley, K., & Miles, G. (2013). The nature of adult-child interaction in the early years classroom: Implications for children's perceptions of play and subsequent learning behaviour. *European Early Childhood Education Research Journal*, 21(2), 268-282.
- Niilo, A., & Kikas, E. (2008). Mäng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 120-136). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Pramling Samuelsson, I., & Johansson, E. (2006). Play and learning – inseparable dimensions in preschool practice, *Early Child Development and Care*, 176(1), 47-65.
- Pramling Samuelsson, I., & Johansson, E. (2009). Why do children involve teachers in their play and learning? *European Early Childhood Education Research Journal*, 17(1), 77-94.

- Saar, A. (1997). *Laps ja mäng*. Tallinn: EKK trükikoda.
- Singer, E. (2013). Play and playfulness, basic features of early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal*, 21(2), 172-184.
- Singer, E., Naderend, M., Penninx, L., Tajik, M., & Boom, J. (2014). The teacher's role in supporting young children's level of play engagement. *Early Child Development and Care*, 184(8), 1233-1249.
- Smith, P. (2010). An Introduction to Play. *Children and Play: Understanding Children's Worlds* (lk 1-20). United Kingdom: Wiley-Blackwell.
- Smith, P. K., Cowie, H., & Blades, M. (2008). Mäng. *Laste arengu mõistmine* (lk 210-237). Tallinn: TLÜ Kirjastus.
- Smith, P. K., & Pellegrini, A. (2013). Learning through play. Külastatud aadressil <http://www.child-encyclopedia.com/Pages/PDF/Smith-PellegriniANGxp2.pdf>.
- Sobo, E. J. (2014). Play's relation to health and well-being in preschool and kindergarten: a Waldorf (Steiner) education perspective. *International Journal of Play*, 3(1), 9-23.
- Synodi, E. (2010). Play in the kindergarten: the case of Norway, Sweden, New Zealand and Japan. *International Journal of Early Years Education*, 18(3), 185-200.
- Teadustöö eetika* (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.eetika.ee/et/teaduseetika/teadustoo>.
- Trawick-Smith, J., & Dziurgot, T. (2011). 'Good-fit' teacher-child play interactions and the subsequent autonomous play of preschool children. *Early Childhood Research Quarterly*, 26, 110-123.
- Ugaste, A. (2005). Laps ja mäng. K.Henno (Toim), *Laps ja lasteaed* (lk 154-171). Tartu: AS Atlex.
- Ugaste, A., & Välk, T. (2009). Laste mäng. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps PERES* (lk 34-40). Tartu: AS Atlex.
- Wallerstedt, C., & Pramling, N. (2012). Learning to play in a goal-directed practice. *Early Years: An International Research Journal*, 32(1), 5-15.
- Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne, kvantitatiivne ja kvalitatiiv-kvantitatiivne uurimustöö. E.Kärner (Toim), *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes* (lk 51-64). Tartu: Tartu Ülikool. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf.
- Õunapuu, L. (2014). Uurimisprotsessi neljas etapp: uuritava nähtuse ja sihtgrupi määramine. E.Kärner (Toim), *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes* (lk 133-151). Tartu: Tartu Ülikool. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf.

Lisa 1. Ankeetküsimustik õpetajatele

Lugupeetud õpetaja! Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava üliõpilane ning palun Teie abi oma bakalaureusetöö läbiviimisel. Antud küsimustiku eesmärgiks on saada teada Teie hinnanguid oma rollile laste mängus. Küsimuste juures on toodud ka täpsemad juhised vastamiseks. Küsimustik on anonüümne, teie vastuseid ei seostata teie isikuga ja andmeid kasutatakse teadustöös vaid üldistatud kujul.

Täna uuringus osalemise eest!

Küsimuste korral palun kirjutage allpool toodud aadressil. Palun märkige ära ka küsimused, mida Teil oli raske mõista või millele raske vastata.

Lisanne Tamm

lisanne.tamm@gmail.com

Teie sugu:

Vanus: 1) Kuni 20aastane; 2) 21-30aastane; 3) 31-40aastane; 4) 41-50aastane; 5) vanem kui 50

Haridus: 1) põhiharidus; 2) kesk-eriharidus; 3) keskkharidus; 4) kõrgharidus

Millises vanuses lastega töötate? aastased

Sobivale vastusele tõmmake palun ring ümber ja vastake küsimustele oma kogemustest lähtuvalt.

1. Kui kaua osalete päevas keskmiselt laste mängus?
 - a) Ei osale üldse; b) Kuni 30 minutit; c) Kuni 1 tund; d) 1-2 tundi; e) 2-3 tundi; f) 3-4 tundi; g) 4-5 tundi; h) 5 tundi ja rohkem.
2. Lapsed mängivad suurema osa lasteaias olevast ajast:
 - a) iseseisvalt;
 - b) rühmakaaslastega;
 - c) koos minuga.

3. Kui tähtsaks peate oma rolli 5-palli süsteemis laste suhtlusoskuste arendamisel lapse mängus?

- a) 1 - ei ole üldse tähtis; b) 2 – pigem ei ole tähtis; c) 3 – ei oska öelda; d) 4 – pigem tähtis; e) 5 – väga tähtis.

Palun põhjendage oma vastust

.....
.....
.....
.....

4. Kui mängite koos lastega siis selleks, et (valige üks või mitu)

- a) üheskoos aega veeta;
- b) suhelda lapsega ning arendada lapse sõnavara;
- c) näidata lapsele eeskujut;
- d) muuta õhkkonda lapse ümber mänguks sobilikumaks;
- e) julgustada last suhtlema erinevates situatsioonides;
- f) toetada ja rikastada laste mängu;
- g) muuta mäng sisukamaks;
- h) julgustada last pöörama tähelepanu uutele (mängu)asjadele;
- i) tutvustada mänguasju ja näidata, kuidas nendega mängida saab;
- j) pakkuda mängimiseks uusi ideid;
- k) rikastada last uute teadmiste ja kogemustega;
- l) õpetada talle akadeemilisi oskusi;
- m) arendada tema sotsiaalseid oskusi (oskust kutsuda/keelduda mängimast; kaaslasega läbirääkimisi pidama; oskust oma asju jagada; suhelda eakaaslastega jne);
- n) muu.....

.....

5. Kui oluliseks peate oma rolli 5-palli süsteemis laste mängukeskkonna loomisel?
- a) 1 – ei pea oluliseks; b) 2 – pigem ei pea oluliseks; c) 3 – ei oska öelda; d) 4 – pigem oluliseks; e) 5 – väga oluliseks.

Palun põhjendage oma vastust

.....

.....

.....

.....

6. Mis on teie ülesanne, eesmärk, kui osalete laste mängus? (valige üks või mitu)

- a) Vaadelda teda mängimas;
- b) Valida mäng ja mängimiskoht;
- c) Kujundada mängukoht vastavalt mängule;
- d) Koos mängida ja tutvustada talle erinevaid keskkondi ja tegevusi;
- e) Algatada mängu;
- f) Suunata last mängus;
- g) Mängida koos temaga;
- h) Suunata teda pöörama tähelepanu uutele mänguasjadele;
- i) Pakkuda talle erinevaid mängumaterjale;
- j) Kehtestada mängureeglid;
- k) Selgitada talle reegleid;
- l) Kirjeldada mängu jooksul pidevalt mängu käiku;
- m) Jätta lapsele otsustamiseks vabad käed, aga olla vajadusel olemas;
- n) Pakkuda lapsele mängimiseks uusi ideid;
- o) Juhtida mängu;
- p) Katkestada vajadusel mängu, kontrollida olukorda;
- q) Lahendada vajadusel tekkinud probleeme (sh kaaslastega);
- r) Vastutada, et mäng oleks lapsele turvaline, eakohane ja arendav;
- s) Tekitada rahulik ja rõõmus õhkkond tema ümber;
- t) Lasta lapsel mängu juhtida ning tegutseda tema ütluste järgi;
- u) Olla mängija, kes võtab ühes mängusituatsioonis mitmed eelmainitud rollid korraga;
- v) Muu.....
-

7. Milline on teie arvates lapsevanema roll oma lapse mängudes?

.....
.....
.....
.....

8. Lapsed kaasavad mind enda mängu, et

- a) saada abi mängus;
- b) saada tunnustust;
- c) informeerida, kui keegi rikub reegleid;
- d) saada teada, kuidas midagi töötab;
- e) minuga koos mängida.

9. Kui palju aega annate lastele keskmiselt päevas mängimiseks?

- a) Ei annagi; b) Kuni 30 minutit; c) Kuni 1 tund; d) 1-2 tundi; e) 2-3 tundi; f) 3-4 tundi; g) 4-5 tundi; h) 5 tundi ja rohkem.

10. Kui leiate, et tahaksite midagi veel lisada, siis palun tehke seda

.....
.....
.....
.....
.....

Lisa 2. Ankeetküsimustik lapsevanematele

Lugupeetud lapsevanem! Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava üliõpilane ning palun Teie abi oma bakalaureusetöö läbiviimisel. Antud küsimustiku eesmärgiks on saada teada Teie hinnanguid oma rollile lapse mängus. Küsimuste juures on toodud ka täpsemad juhised vastamiseks. Küsimustik on anonüümne, teie vastuseid ei seostata teie isikuga ja andmeid kasutatakse teadustöös vaid üldistatud kujul.

Täna uuringus osalemise eest!

Küsimuste korral palun kirjutage allpool toodud aadressil. Palun märkige ära ka küsimused, mida Teil oli raske mõista või millele raske vastata.

Lisanne Tamm

lisanne.tamm@gmail.com

Palun tõmmake sobivale vastusele ring ümber ja kirjutage vastus etteantud punktiirile.

Teie sugu:

Vanus: 1) Kuni 20aastane; 2) 21-30aastane; 3) 31-40aastane; 4) 41-50aastane; 5) vanem kui 50

Omandatud haridus: 1) põhiharidus; 2) kesk-eriharidus; 3) keskharidus; 4) kõrgharidus

Kui vana on teie laps, kelle kaudu te selle küsimustiku saite? aastane

Mitu last on peres antud lapsest nooremad vanemad

Sobivale vastusele tõmmake ring ümber või vastake küsimustele oma kogemustest lähtuvalt.

1. Kui kaua osalete keskmiselt päevas oma lapse mängus?
 - a) Kuni 1 tund; b) 1-2 tundi; c) 3-4 tundi; d) 5 tundi ja rohkem.

2. Laps mängib suurema osa lasteaiavälisest ajast:
 - a) õdede-vendadega;
 - b) sõpradega;
 - c) üksi;
 - d) koos minuga;
 - e) koos teise lapsevanemaga.

3. Kui tähtsaks peate oma rolli 5-palli süsteemis laste suhtlusoskuste arendamisel?
- a) 1 - ei ole üldse tähtis; b) 2 – pigem ei ole tähtis; c) 3 – ei oska öelda; d) 4 – pigem tähtis; e) 5 – väga tähtis.

Palun põhjendage oma vastust

.....

.....

.....

.....

4. Kui mängite koos lapsega, siis selleks, et (valige üks või mitu)

- a) üheskoos aega veeta;
- b) suhelda lapsega ning arendada lapse sõnavara;
- c) näidata lapsele eeskujut;
- d) muuta õhkkonda lapse ümber mänguks sobilikumaks;
- e) julgustada last suhtlema erinevates situatsioonides;
- f) toetada ja rikastada laste mängu;
- g) muuta mäng sisukamaks;
- h) julgustada last pöörama tähelepanu uutele (mängu)asjadele;
- i) tutvustada mänguasju ja näidata, kuidas nendega mängida saab;
- j) pakkuda mängimiseks uusi ideid;
- k) rikastada last uute teadmiste ja kogemustega;
- l) õpetada talle akadeemilisi oskusi;
- m) arendada tema sotsiaalseid oskusi (oskust kutsuda/keelduda mängimast; kaaslasega läbirääkimisi pidama; oskust oma asju jagada; suhelda eakaaslastega jne);
- n) muu.....

.....

5. Kui oluliseks peate oma rolli 5-palli süsteemis lapse mängukeskkonna loomisel?
- a) 1 – ei pea oluliseks; b) 2 – pigem ei pea oluliseks; c) 3 – ei oska öelda; d) 4 – pigem oluliseks; e) 5 – väga oluliseks.

Palun põhjendage oma vastust

.....

.....

.....

.....

6. Mis on teie ülesanne, eesmärk, kui osalete lapse mängus? (valige üks või mitu)

- a) Vaadelda teda mängimas;
- b) Valida mäng ja mängimiskoht;
- c) Kujundada mängukoht vastavalt mängule;
- d) Koos mängida ja tutvustada talle erinevaid keskkondi ja tegevusi;
- e) Algatada mängu;
- f) Suunata last mängus;
- g) Mängida koos temaga;
- h) Suunata teda pöörama tähelepanu uutele mänguasjadele;
- i) Pakkuda talle erinevaid mängumaterjale;
- j) Kehtestada mängureeglid;
- k) Selgitada talle reegleid;
- l) Kirjeldada mängu jooksul pidevalt mängu käiku;
- m) Jätta lapsele otsustamiseks vabad käed, aga olla vajadusel olemas;
- n) Pakkuda lapsele mängimiseks uusi ideid
- o) Juhtida mängu;
- p) Katkestada vajadusel mängu, kontrollida olukorda;
- q) Lahendada vajadusel tekkinud probleeme (sh kaaslastega);
- r) Vastutada, et mäng oleks lapsele turvaline, eakohane ja arendav;
- s) Tekitada rahulik ja rõõmus õhkkond tema ümber;
- t) Lasta lapsel mängu juhtida ning tegutseda tema ütluste järgi;
- u) Olla mängija, kes võtab ühes mängusituatsioonis mitmed eelmainitud rollid korraga;
- v) Muu.....
-

7. Milline on teie arvates õpetaja roll laste mängudes lasteaias?

.....
.....
.....
.....

8. Kui leiate, et tahaksite midagi veel lisada, siis palun tehke seda.

.....
.....
.....
.....
.....

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____ Lisanne Tamm _____

(*autori nimi*)

(sünnikuupäev: _____ 06.03.1994 _____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

LAPSEVANEMATE JA ÕPETAJATE ROLL LASTE MÄNGUDES LAPSEVANEMATE
JA ÕPETAJATE HINNANGUL PÕLVA MAAKONNA LASTEAEDADE NÄITEL _____,

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Airi Niilo _____,

(*juhendaja nimi*)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse
tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas
digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18.05.2016 (*kuupäev*)